

Pinchas: An Insight into the Meaning of "Kapparah" from a Seemingly Disjointed Parshah

Rabbi Michael Taubes

1. במדבר פרשת פינחס פרק כה

(י) וַיְדַבֵּר יְהוָה אֶל מֹשֶׁה לֵאמֹר:

(יא) פִּינְחָס בֶּן אֱלֵעָזָר בֶּן אֶהֱרֹן הַכֹּהֵן הַשֵּׁיב אֶת חַמְטֵי מַעַל בְּנִי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאוֹ אֶת קִנְאָתִי בְּתוֹכְכֶם וְלֹא כְלִיתִי אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּקִנְאָתִי:

(יב) לָכֵן אָמַר הִנְנִי נֹתֵן לּוֹ אֶת בְּרִיתִי שְׁלוֹמִי:

(יג) וְהִנֵּיתָה לּוֹ וּלְזַרְעוֹ אֶתְרֵי בְרִית כְּהֵנָּה עוֹלָם מִסַּח אֲשֶׁר קָנָא לְאַלְהֵיךָ וַיִּכְפֹּר עַל בְּנֵי יִשְׂרָאֵל:

2. במדבר רבה (וילנא) פרשת פינחס פרשה כא

ג... והיתה לו ולזרעו אחריו ויכפר וכי קרבן הקריב שנאמר בו כפרה אלא ללמדך שכל השופך דמן של רשעים כאלו הקריב קרבן.

3. בראשית פרשת נח פרק ו

(יד) עָשָׂה לָהּ מִבֵּית עֲצֵי גֹפֶר קִנִּים מַעֲשָׂה אֶת הַמִּבְּיָה וְכִפְרָתָהּ אֶתָּה מִבֵּית וּמִחוּץ בְּכַפֵּר:

4. בראשית פרשת וישלח פרק לב

(כא) וַאֲמַרְתָּם גַּם הִנֵּה עֹבְדֵי יַעֲקֹב אֶתְרֵינוּ כִּי אָמַר אַכְפְּרָה פְּנֵינוּ בְּמִנְחָה הַהִלְכָת לִפְנֵי וְאַתְרֵי כֹן אֲרָאָה פְּנֵינוּ אוֹלֵי יִשְׂאָה פְּנֵינוּ:

5. שמות פרשת בשלח פרק טז

(יד) וַתַּעַל שִׁכְבַת הַטָּל וְהִגִּידָה עַל פְּנֵי הַמִּדְבָּר דָּק מְחֻסָּפָס דָּק כְּכַפֵּר עַל הָאָרֶץ:

6. שמות פרשת משפטים פרק כא

(כט) וְאִם שׂוֹר נִגְחָה הוּא מִתְמַל שְׁלֵשׁ וְהוֹעֵד בְּבַעֲלָיו וְלֹא יִשְׁמְרֵנוּ וְהַמִּית אִישׁ אוֹ אִשָּׁה הַשׂוֹר יִסְקַל וְגַם בְּעַלְיוֹ יוֹמֵת:
(ל) אִם כֹּפֵר יוֹשֵׁת עָלָיו וְנָתַן פְּדִיָן נִפְשׁוֹ כָּלֵל אֲשֶׁר יוֹשֵׁת עָלָיו:

7. רש"י שמות פרשת משפטים פרק כא

(ל) אם כפר יושנת עליו - אם זה אינו תלוי, והרי הוא כמו (לקמן כב כד) אם כסף תלוה, לשון אשר, זה משפטו, שישיתו עליו בית דין כופר:

8. ספורנו שמות פרשת משפטים פרק כא

(כט) וגם בעליו יומת. בדיני שמים חייב, כשאין שם עדים שיחייבוהו בכופר:
(ל) אם כופר יושנת עליו. אם יעידו עדים באופן שיחייבוהו דיינים בכופר:

9. שמות פרשת תרומה פרק כה

(יז) וְעֲשִׂיתָ כִּפְרֵת זָהָב טְהוֹר אֲמִתִּים וְחֻצֵי אַרְכָּה וְאִמָּה וְחֻצֵי רִתְּכָה:

10. רש"י שמות פרשת תרומה פרק כה

(יז) כפרת - כסוי על הארון שהיה פתוח מלמעלה ומניחו עליו כמין דף:

11. שמות פרשת תצוה פרק כט

(לג) וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַלֵּא אֶת יָדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְנָר לֹא יֵאָכַל כִּי קֹדֶשׁ הֵם:

12. רש"י שמות פרשת תצוה פרק כט
(לג) ואכלו אתם - אהרן ובניו, לפי שהם בעליהם:
אשר כפר בהם - כל זרות ותיעוב:

13. שמות פרשת תצוה פרק כט
(לו) ופר חטאת מעשה ליום על הכפרים וחטאת על המזבח בכפרך עליו ומשחת אתו לקדשו:

14. רש"י שמות פרשת תצוה פרק כט
(לו) על הכפרים - בשביל הכפורים, לכפר על המזבח מכל זרות ותיעוב... לכך הוצרך מקרא זה. ומדרש תורת כהנים אומר
כפרת המזבח הוצרך, שמא התנדב איש דבר גזל במלאכת המשכן והמזבח:

15. שמות פרשת כי תשא פרק לב
(ל) ויהי ממחרת ויאמר משה אל העם אתם חטאתם חטאה גדלה ועמה אעלה אל יקנך אולי אכפרה בעד חטאתכם:

16. רש"י שמות פרשת כי תשא פרק לב
(ל) אכפרה בעד חטאתכם - אשים כופר וקנוח וסתימה לנגד חטאתכם, להבדיל ביניכם ובין החטא:

17. ויקרא פרשת ויקרא פרק ד
(כ) ועשה לפר כאשר עשה לפר החטאת כן ועשה לו וכפר עליהם הפה ונסלח להם:

18. ויקרא פרשת ויקרא פרק ה
(כו) וכפר עליו הפה לפני יקנך ונסלח לו על אמת מפל אשר ועשה לאשמה בה:

19. ויקרא פרשת אחרי מות פרק טז
(טז) וכפר על הקדש מטמאת בני ישראל ומפשעיהם לכל חטאתם וכן ועשה לאהל מועד השכן אתם בתוך טמאתם:

20. רש"י ויקרא פרשת אחרי מות פרק טז
(טז) מטמאת בני ישראל - על הנכנסין למקדש בטומאה ולא נודע להם בסוף, שנאמר לכל חטאתם, וחטאת היא שוגג:
ומפשעיהם - אף הנכנסין מזיד בטומאה:

21. ויקרא פרשת אחרי מות פרק טז
(ל) כי ביום הזה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל חטאתיכם לפני יקנך תטהרו:

22. תלמוד בבלי מסכת יומא דף פה עמוד ב
דתניא, רבי אומר: על כל עבירות שבתורה, בין עשה תשובה בין לא עשה תשובה, יום הכפורים מכפר...

23. במדבר פרשת קרח פרק יז
(יא) ויאמר משה אל אהרן קח את המחתה ותן עליה אש מעל המזבח ושים קטרות והולך מהרה אל העדה וכפר עליהם כי יצא
הקצף מלפני יקנך החל הנגף:
(יב) וישח אהרן כאשר דבר משה וירץ אל תוף הקהל והנה החל הנגף בצעם ויטון את הקטרות ויכפר על העם:
(יג) ויעמד בין המתים ובין החיים ומעצר המגפה:

24. תלמוד בבלי מסכת סנהדרין דף עא עמוד ב
משנה. - ...שמיתתן של רשעים הנאה להן והנאה לעולם...

25. רש"י מסכת סנהדרין דף עא עמוד ב

הנייה להם - שאין מוסיפין לחטוא.

והנייה לעולם - ששקטה כל הארץ.

26. תפארת ישראל - יכין מסכת סנהדרין פרק ח

משנה ה

(מב) רע להן. שנמנעו מלהרבות זכיות:

(מג) רע לעולם. שמטיבין לדורם בגופם ובממונם ובחכמתן, אבל גם מגינים עליה מענשי שמים בצדקתם:

27. במדבר פרשת פינחס פרק כו

(א) ויהי אחר המגפה פ ויאמר יקנוק אל משה ואל אלעזר בן אהרן הפהן לאמר:

(ב) שאו את ראש כל עדת בני ישראל מבין עשרים שנה ומעלה לבית אבתם כל יצא צבא בישראל:

(ג) וידבר משה ואלעזר הפהן אתם בערבת מואב על ירדן ירחו לאמר:

(ד) מבין עשרים שנה ומעלה באשר צנה יקנוק את משה ובני ישראל היצאים מארץ מצרים:

28. הדר זקנים על התורה במדבר פרשת פינחס פרק כו

(ב) מבין עשרים שנה ומעלה כאשר צוה ה' את משה ובני ישראל היוצאים וכו'. לא הוצרכו כלל לפסוק זה. שהרי בפסוק דלעיל שמענו הציווי שאו את ראש בני ישראל מבין עשרים שנה ומעלה. אלא בא להשמיענו כאשר צוה ה' את משה. במנין ראשון שהיה ע"י מחצית השקל. כך נמנו עתה ע"י מחצית השקל:

29. שמות פרשת כי תשא פרק ל

(יא) וידבר יקנוק אל משה לאמר:

(יב) כי תשא את ראש בני ישראל לפקדיהם ונתנו איש כפר נפשו ליקנוק בפקד אתם ולא יהיה בהם נגף בפקד אתם:

(יג) זה יתנו כל העבר על הפקדים מחצית השקל בשקל הקדש עשרים גרה השקל מחצית השקל תרומה ליקנוק:

(יד) כל העבר על הפקדים מבין עשרים שנה ומעלה יפן תרומת יקנוק:

ומת יקנוק לכפר על נפשתיכם:

(טז) ולקחתם את כסף הכפרים מאת בני ישראל ונתתם אותו על עבדת אהל מועד והיה לבני ישראל לזכרון לפני יקנוק לכפר על

נפשתיכם:

30. רבינו בחיי שמות כי תשא פרק ל

(יב) ונתנו איש כפר נפשו לה' בפקוד אותם. - ... ושעור הכתוב כן: "ונתנו איש כפר נפשו לה'" במנות אותם כדי שלא יהיה בהם נגף בהשגיוחו אותם. וגלה לך הכתוב כי העם הנפרט במנינו כל אחד לגלותם, הנה הוא מושגח מבעל ההשגחה יתעלה וכל מעשיו נפרטין לפניו ואז יחול הנגף, מה שאין כן בתחלה שהיה ענינו נמשך בכלל הרבים.

31. במדבר פרשת פינחס פרק כז

(א) ותקרבנה בנות צלפקד בן ספר בן גלעד בן מקיר בן מנשה למשפחת מנשה בן יוסף ואלה שמות בנותיו מקלה וקלה

ומלכה ותרצה:

(ב) ומצמדנה לפני משה ולפני אלעזר הפהן ולפני הנשיאם וכל העדה פתח אהל מועד לאמר:

(ג) אבינו מת במדבר והוא לא היה בתוך העדה הנצדדים על יקנוק בעדת קרח כי בחטאו מת ובנים לא היו לו:

(ד) למה גרע שם אבינו מתוך משפחתו כי אין לו בן תנה לנו אשה בתוך אחי אבינו:

(ה) ויקרב משה את משפטן לפני יקנוק:

32. רש"י במדבר פרשת פינחס פרק כז

(ג) והוא לא היה וגו' - לפי שהיו באות לומר בחטאו מת, נזקקו לומר לא בחטא מתלוננים ולא בעדת קרח שהצו על

הקב"ה, אלא בחטאו לבדו מת, ולא החטיא את אחרים עמו. ר' עקיבא אומר מקושש עצים היה. ור' שמעון אומר מן המעפילים היה:

33. תלמוד בבלי מסכת בבא בתרא דף קיח עמוד ב
מתלוננין ועדת קרח לא היה להן חלק בארץ.

34. שולחן ערוך יורה דעה הלכות ביקור חולים ורפואה ונוטה למות וגוסס סימן שלח
סעיף ב

סדר וידוי שכיב מרע: מודה אני לפניך ה' אלהי ואלהי אבותי שרפואתי ומיתתי בידך, יהי רצון מלפניך שתרפאני רפואה שלמה, ואם אמות תהא מיתתי כפרה על כל חטאים ועונות ופשעים שחטאתי ושעויתי ושפשעתי לפניך, ותן חלקי בגן עדן, וזכני לעולם הבא הצפון לצדיקים. (ואם רוצה להאריך כוידוי יו"כ, הרשות בידו) (כל בו).

35. במדבר פרשת פינחס פרק כז

(טו) וַיְדַבֵּר מֹשֶׁה אֶל יִקְנֹק לְאָמֵר:

(טז) יִקְדֹּד יִקְנֹק אֱלֹהֵי הַרְוֹחַת לְכָל בְּשָׂר אִישׁ עַל הַעֲדָה:

(יז) אֲשֶׁר יֵצֵא לַפְּנִיָּהֶם וְאֲשֶׁר יָבֵא לַפְּנִיָּהֶם וְאֲשֶׁר יוֹצִיאֵם וְאֲשֶׁר יָבִיאֵם וְלֹא תִהְיֶה עֵדוּת יִקְנֹק כִּצְאֵן אֲשֶׁר אֵין לָהֶם רָעָה:

36. ספרי במדבר פרשת פינחס פיסקא קלט

...ואשר יוציאם בזכותיו ואשר יביאם בזכותיו.

37. תלמוד בבלי מסכת מועד קטן דף כח עמוד א

אמר רבי אמי: למה נסמכה מיתת מרים לפרשת פרה אדומה - לומר לך: מה פרה אדומה מכפרת - אף מיתתן של צדיקים מכפרת. אמר רבי אלעזר: למה נסמכה מיתת אהרן לבגדי כהונה? - מה בגדי כהונה מכפרין - אף מיתתן של צדיקים מכפרת.

38. פנים יפות דברים פרשת שופטים פרק כ

כי ממנו תאכל. - יש לפרש לפי דרשה זו כענין שאחז"ל [מו"ק כח א] בזמן שבהמ"ק קיים הקרבנות מכפרין בזמן שאין בהמ"ק מיתת צדיקים מכפרים, אבל הוא עונש הדורות כמ"ש [מגילה טו א] הצדיק אבד לדורו אבד, כי הוא המשפיע מזונות לדורו, כמ"ש [תענית כד ב] כל העולם ניזון בשביל חנינא בני, גם מתפלל על דורו בכל עת צרה.

39. במדבר פרשת פינחס פרק כח

(כב) וְשָׁעִיר חֲטָאת אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

40. במדבר פרשת פינחס פרק כח

(ל) שָׁעִיר עֲזִים אֶחָד לְכַפֵּר עֲלֵיכֶם:

41. תלמוד ירושלמי (וילנא) מסכת ראש השנה פרק ד

הלכה ח

ר' משרשיא בשם ר' אידי בכל הקרבנות כתיב חטא ובעצרת אין כתיב חטא אמר להן הקב"ה מכיון שקיבלתם עליכם עול תורה מעלה אני עליכם כאילו לא חטאתם מימכם:

42. בעל הטורים במדבר פרשת פינחס פרק כח

(כז) ...בכולם נאמר "לחטאת" חוץ מבעצרת, בשביל שנתנה בו תורה שמכפרת על לומדיה (ירושלמי ר"ה פ"ד ה"ח):